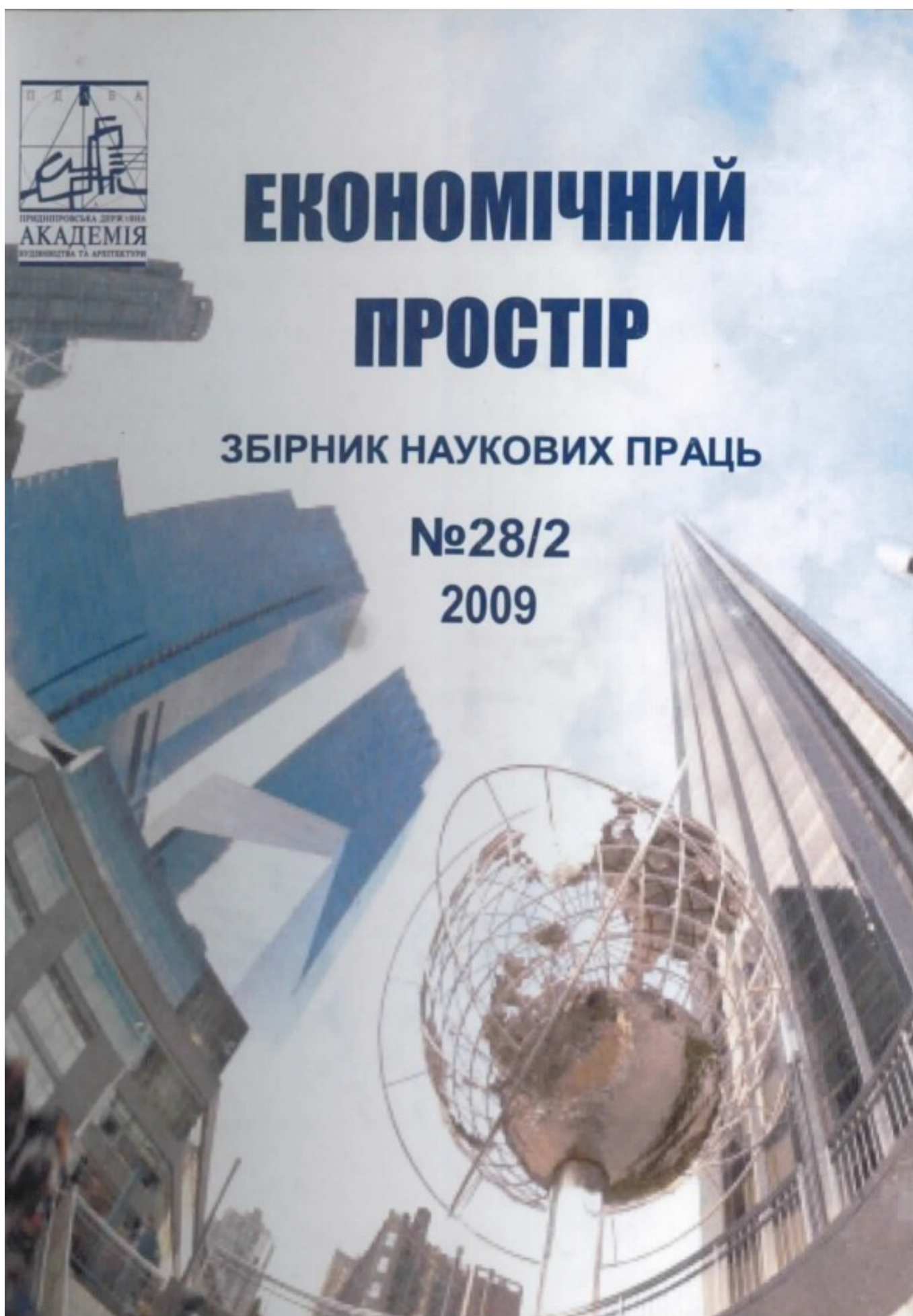

ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОСТІР

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**№28/2
2009**

УДК 005.59:316.3

**Концептуальні засади управління
соціально-економічним розвитком підприємства**

Гречишкіна О.О.,

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

Анотація. Розглянуто сутність соціально-економічного розвитку підприємства. Сформульовано концептуальні засади управління соціально-економічним розвитком підприємства.

Annotation. Essence of socio-economic development of enterprise is considered. Conceptual principles of management socio-economic development of enterprise are formulated.

Ключові слова: підприємство, соціально-економічний розвиток, управління, концепція, принципи.

Актуальність проблеми та її зв'язок з важливими науково-практичними завданнями. Рецесійні процеси, що розвивалися в світі впродовж 2008 року, справили досить значний вплив на розвиток вітчизняного промислового комплексу. За підсумком 2008 року [1, с. 3] скорочення обсягів промислового виробництва становить «мінус» 3,1%. Ситуація, що склалася в економіці України під впливом світової фінансової та економічної кризи, а також внутрішніх проблем вітчизняної економіки, здійснює негативний вплив на соціальну політику, становище соціальної сфери, рівень та якість життя населення.

В таких умовах нестабільності та невизначеності особливо гостро постає питання управління соціально-економічним розвитком промислових підприємств, оскільки саме вони забезпечують розвиток як окремих регіонів, так і держави в цілому.

Аналіз останніх наукових досліджень з досліджуваної проблеми та визначення питань, що не вирішені. Проблема розвитку підприємств

розглядається такими вченими, як О.В. Козловою [2, с. 23], Н.В. Афанасьєвим, В.Д. Рогожиним, В.І. Рудикою [3], Н.П. Масленніковою [4]. Зауважимо, що більшість зазначених авторів під розвитком підприємства розуміють економічний розвиток.

Питання соціального розвитку розглядаються у працях І.Е. Ворожейкіна [5, с. 28], С. Шимшилова [6, с. 176], Н.Л. Захарова [7, с. 129].

Незважаючи на велику кількість наукових робіт, присвячених проблемам економічного та соціального розвитку підприємств, відкритим залишається питання концепції управління соціально-економічним розвитком підприємства. Тому **метою** статті є визначення концептуальних засад управління соціально-економічним розвитком підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження з науковим авторським обґрунтуванням отриманих результатів. Кожна соціально-економічна система, а значить і підприємство, має дві рухомі сили [6, с. 6]: бажання вижити, зберегти себе, мати певну стабільність і бажання самовдосконалюватися, розвиватися. Тобто збереження підприємства у сучасних складних умовах можливе лише шляхом розвитку. І тому перш ніж побудувати ефективну систему управління соціально-економічним розвитком підприємства треба сформулювати концептуальні засади управління соціально-економічним розвитком.

Під розвитком [8] будемо розуміти безповоротну, направлену, закономірну зміну матеріальних і ідеальних об'єктів. В результаті розвитку виникає новий якісний стан об'єкту, кількість перетворюється в якість.

Виникнення поняття «соціально-економічний розвиток» пов'язане з процесом повторення вже пройдених ступенів історичного розвитку, але повторення інше, на більш високому рівні руху по спіралі, з новою якістю, революційне, пов'язане зі світовим процесом розвитку і способом виробництва [9, с. 44], тобто добуванням матеріальних благ, необхідних людям для особистого і виробничого споживання.

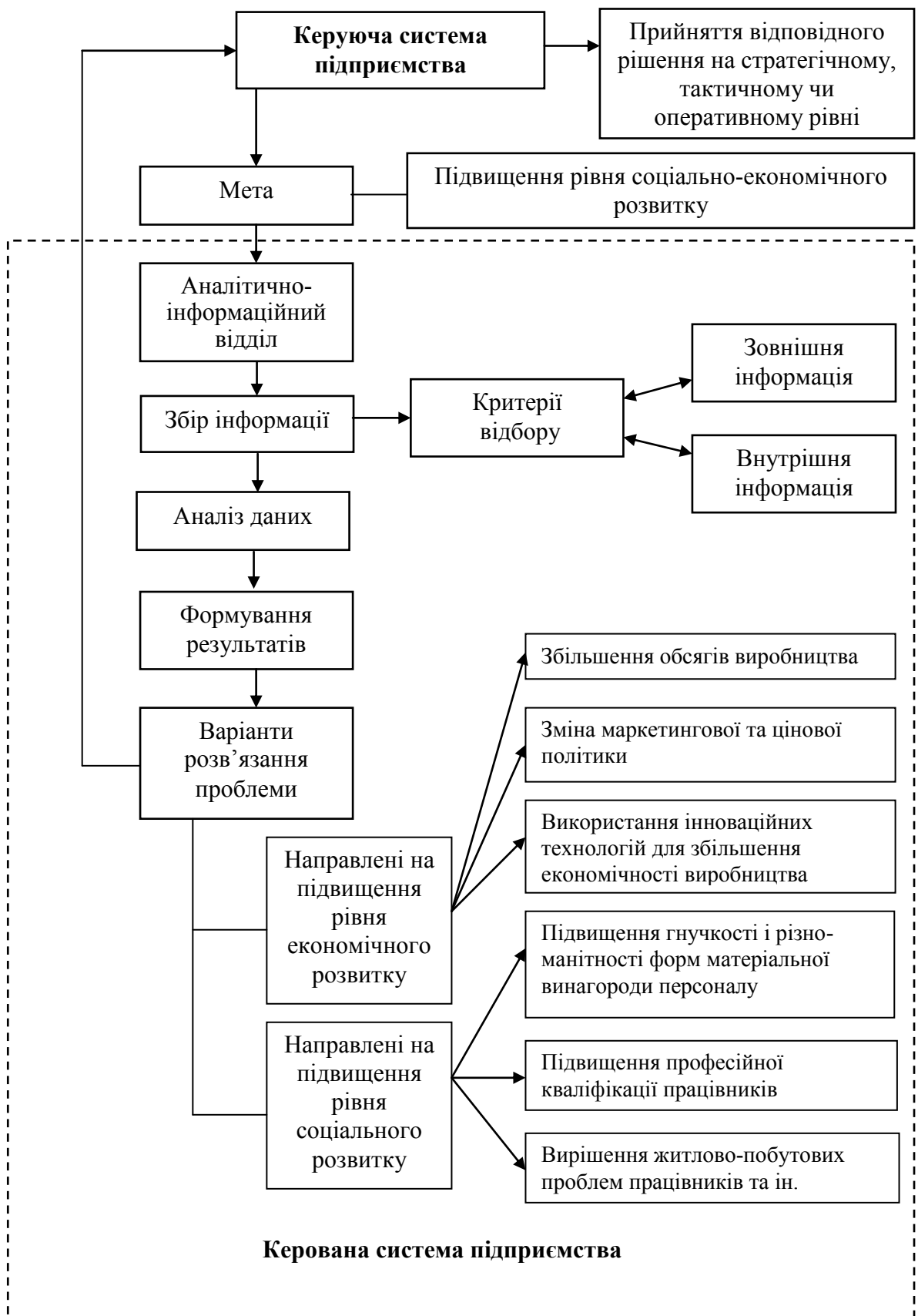

Рис. 1. Схема управління соціально-економічним розвитком підприємства

Отже, соціально-економічний розвиток підприємства – це сукупність змін, що забезпечують перехід підприємства до більш високого соціально-економічного рівня. До таких змін слід віднести зростання продуктивності праці, підвищення якості продукції, підвищення ефективності діяльності підприємства, зростання добробуту персоналу, підвищення його кваліфікації та професіоналізму, підвищення зацікавленості персоналу в результатах своєї праці і т.п.

Управління соціально-економічним розвитком підприємства можна представити як систему цілеспрямованих дій з боку керуючої підсистеми підприємства на керовану з метою підвищення рівня соціально-економічного розвитку підприємства (рис.1).

Як бачимо, це безперервний процес, окремий цикл якого триває з моменту виникнення потреби в інформації до прийняття відповідного рішення щодо управління соціально-економічним розвитком підприємства. Керуюча система, яка може бути представлена топ-менеджерами підприємства, впливає на керовану систему для забезпечення її функціонування і досягнення поставленої мети (підвищення рівня соціально-економічного розвитку підприємства). Керована система – це об'єкт управління, в якому проходить цілеспрямований процес, направлений на досягнення поставлених цілей. Тобто у нашому випадку це все підприємство, всі його структурні підрозділи, оскільки саме вони здійснюють збір необхідної інформації, аналіз, прогнозування, планування і контроль за соціально-економічною діяльністю підприємства.

В табл. 1 наведена характеристика функціональних завдань концепції управління соціально-економічним розвитком підприємства, сутність якої полягає в підвищенні рівня соціально-економічного розвитку підприємства завдяки погодженню інтересів внутрішнього і зовнішнього середовища.

Концептуальні засади управління соціально-економічним розвитком підприємства містять принципи, на яких повинна будуватись система управління соціально-економічним розвитком. Це принципи системності,

цілеспрямованості, адаптивності, оперативності, соціальної відповідальності та ефективності.

Таблиця 1

Функціональні завдання концепції управління соціально-економічним розвитком підприємства

ФУНКЦІОНАЛЬНІ ЗАВДАННЯ	ХАРАКТЕРИСТИКА
1. Основна ідея	Здійснення кількісних та якісних перетворень у соціально-економічній діяльності підприємства з урахуванням інтересів не лише підприємства, а і його зовнішнього середовища
2. Мета	Формування системи управління соціально-економічним розвитком підприємства
3. Головне завдання	Забезпечення соціально-економічного розвитку підприємства
4. Механізм	Сукупність цілей, функцій, принципів та методів, взаємодія яких забезпечує ефективне управління соціально-економічним розвитком підприємства.
5. Інформаційне забезпечення	Комплекс заходів, засобів і методів, який забезпечує систему управління соціально-економічним розвитком необхідною інформацією шляхом збору, реєстрації, передачі, зберігання, опрацювання і надання інформації для прийняття необхідних управлінських рішень.

Принцип системності означає, що управління соціально-економічним розвитком підприємства слід розглядати як цілісну, організовану сукупність підсистем, що забезпечують досягнення поставленої мети.

Принцип цілеспрямованості передбачає чітке виділення мети управління соціально-економічним розвитком підприємства.

При будь-яких змінах у зовнішньому та внутрішньому середовищі підприємства система управління соціально-економічним розвитком підприємства повинна продовжувати функціонувати і виконувати поставлені цілі. Тобто вміння пристосовуватися до змін – саме це означає принцип адаптивності.

Принцип оперативності (гнучкості) зводиться до оперативного реагування системи управління соціально-економічним розвитком на всі зміни, що відбуваються.

Принцип соціальної відповідальності означає, що підприємства несуть відповідальність перед суспільством, у якому вони функціонують, і має

наступні орієнтири [10, с. 60]: виробництво якісної продукції та послуг; створення привабливих робочих місць, виплата легальних зарплат та інвестиції у розвиток людського потенціалу; побудова добросовісних відносин зі всіма сторонами; врахування суспільних сподівань і загальноприйнятих норм у практиці ведення справ; вклад у формування громадянського суспільства через партнерські програми та проекти розвитку місцевого співтовариства і т.п.

Принцип ефективності полягає у тому, що ефект від управління соціально-економічним розвитком підприємства повинен перевищувати витрати, пов'язані з ним.

Висновки та перспективи подальших наукових розробок в даному напрямі. У результаті проведених досліджень, було сформульовано поняття соціально-економічного розвитку підприємства, запропоновано схему, принципи управління і функціональні завдання концепції управління соціально-економічним розвитком. Результати дослідження можуть бути використані при виборі напрямів і розробці рекомендацій щодо підвищення рівня соціально-економічного розвитку суб'єктів господарювання з урахуванням інтересів зовнішнього середовища. Подальші дослідження будуть спрямовані на формування концепції управління соціально-економічним розвитком підприємства на основі кластерного підходу, оскільки він дозволяє розробити рекомендації стосовно управління і покращення соціально-економічного стану не лише окремого підприємства, а й регіону.

Список використаних джерел:

1. Промислове виробництво: підсумки 2008 року: Аналітична записка. – К.: Міністерство економіки України, Департамент макроекономіки, 2008. – 32с.
2. Тенденции развития предприятия: (Социально-экономический аспект) / О.В. Козлова, З.П. Румянцева, Ю.Д. Турусин и др.; Под ред. О.В. Козловой. – М.: Экономика, 1987. – 270 с.
3. Афанасьев Н.В., Рогожин В.Д., Рудыка В.И. Управление развитием предприятия: Монография. – Ч.: Издательский Дом «ИНЖЭК», 2003. – 184 с.

4. Масленникова Н.П. Управление развитием организации. – М.: Центр экономики и маркетинга, 2002. – 304 с.
5. Ворожейкин И.Е. Управление социальным развитием организации: Учебник. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 176 с.
6. Шимшилов С. Стратегия современного предпринимательства и социального развития корпораций: Учебник / Под ред. д-ра экон. наук М.Н. Кулапова. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К^о», 2004. – 246с.
7. Захаров Н.Л., Кузнецов А.Л. Управление социальным развитием организации: Учебник. – М.: ИНФРА-М, 2006. – 263 с.
8. Большая советская энциклопедия. – <http://slovari.yandex.ru/dict/bse/article/00064/74100.htm>
9. Румянцев А.М., Яковенко Е.Г., Янаев, С.И. Инструментарий экономической науки и практики. Научно-популярный справочник. – М.: Знание, 1985. – 304 с.
10. Гринберг Р. Экономическая эффективность предпринимательства и социальная ответственность фирмы // Общество и экономика. – 2006. – №9. – С. 9 – 18.